

Tieteessä tapahtuu -lehti kokoaa yhteen eri tieteenalat. Se on foorumi ajankohtaisille ja yleis-
tajuille tiedeartikkeille sekä keskustelulle tieteestä ja tiede-
politiikasta.

TOIMITUS

Päätoimittaja: Ilari Hetemäki
Toimitussihteeri (kirja-arvostelut,
ilmoitukset): Tiina Kaarela
Ulkoasun suunnittelu:
Camilla Pentti

Snellmaninkatu 13,
00170 Helsinki
Puh. (09) 228 69 227
tieteessatapahtuu@tsv.fi

TOIMITUSNEUVOSTO

Professori (emeritus) Leif C.
Andersson, filosofian tohtori
Katja Bargum, päätoimittaja
Ilari Hetemäki, professori Peter
Johansson, dosentti Tuija Laine,
yliopistonlehtori Nelli Piattoeva,
toiminnanjohtaja Lea Ryyänen-
Karjalainen ja dosentti Leena
Suurpää (pj.).

OSOITTEENMUUTOKSET

JA TILAUKSET

tilaukset@tsv.fi
Puh. (09) 228 69 254

JULKAISIJA

Tieteellisten seurain
valtuuskunta
Painos 7 300 kpl
Ilmestyy 6 kertaa vuodessa
37. vuosikerta
Lehdestä ilmestyy myös
verkkoversio:
www.tieteessatapahtuu.fi

Seuraava numero ilmestyy
marraskuun puolivälissä.
Julkaisemme siinä tapahtumatie-
toja, jotka on lähetetty viimeis-
tään 21.10.2019 osoitteeseen:
toimitussihteeri@tieteessata-
pahtuu.fi

ILMOITUKSET

1/1 takakansi 550 € (4-v.)
Takakannen sisäsivu 480 € (4-v.)
Sisäsivut (4-v.) 540 €
1/1 (mv) 480 €
1/2 sivu (mv) 280 €
Myynti: puh. 0400 467 195 tai
ilmoitukset@tieteessatapahtuu.fi

ISSN 0781-7916 (painettu)
ISSN 1239-6540 (verkkolehti)

Painotalo Plus Digital,
Lahti 2019.

PÄÄKIRJOITUS

120 VUOTTA TIETEELLISTEN SEUROJEN YHTEISTYÖTÄ

Elokuussa 1899 silloinen Suomen suuriruhtinas, keisari Nikolai II osoiti Suomen tiedeseuralle ja kahdeksalle muulle tieteelliselle seuralle kirjeen, jossa hän oli päättänyt myöntää seurojen käyttöön talon ja varoja niin kiinteistön kuin siihen olennaisena osana kuuluvan kirjaston ylläpitoon. Tätä voidaan pitää Tieteellisten seurain valtuuskunnan (TSV) toiminnan lähtölaukauksena.

Kyseinen kiinteistö oli niin sanottu Pöllölän talo Kasarmikadulla. Eduskuntatalon valmistuttua seurat muuttivat Pöllölästä Säätytaloon, jonka mittavan remontin jälkeen seurojen käyttöön osoitettiin nykyinen Tieteiden talo Kirkkokadulla. Se onkin vakiinnuttanut asemansa merkittävänä tieteellisten kokousten ja muiden tilaisuuksien pitopaikkana.

Muut kahdeksan seuraa olivat Finska Läkaresällskapet, Muinaismuisto-
toyhdistys, Societas pro Fauna et Flora Fennica, Suomalaisen Kirjalli-
suuden Seura, Suomalais-Ugrilainen Seura, Suomen Historiallinen Seu-
ra, Suomen Maantieteellinen Seura sekä Svenska Litteratursällskapet i
Finland; kaikki edelleen virkeästi toimivia tieteellisiä seuroja ja merkit-
täviä tieteellisen kirjallisuuden kustantajia. Kun Suomalainen Tiedeaka-
temia perustettiin vuonna 1908, myös se hyväksyttiin valtuuskunnan
jäseneksi. Muuten jäsenmäärä kasvoi aina 1970-luvulle saakka hitaasti,
vaikka uusia tieteellisiä seuroja perustettiin melko ahkerasti. Nykyinen
rakenne syntyi vuonna 1981, kun seitsemän vuotta aikaisemmin perus-
tettu Tieteellisten seurojen neuvosto yhdistettiin valtuuskuntaan. Nyt
jäsenseurojen lukumäärä lähenee kolmea sataa.

Alusta saakka keskeisiä motiiveja tieteellisten seurojen perustami-
selle on ollut rahoittajista riippumaton tieteen edistäminen, tieteellisen
keskustelun käyminen ja tutkimustulosten julkaiseminen. Julkaisujen
vaihto ulkomaisten sisarorganisaatioiden ja kirjastojen kanssa on vuo-
sikymmenten aikana kartuttanut merkittävästi suomalaisia tieteellisiä
kirjastoja. Tämä oli yksi aivan keskeisiä keinoja uuden tutkimustiedon
välittämiseksi ennen digitaalisten julkaisukanavien yleistymistä, eikä se
ole millään muotoa menettänyt merkitystään.

Tieteen riippumaton edistäminen on liittynyt seurojen rooliin kan-
sallisina organisaatioina, joissa eri yliopistoissa vaikuttavat saman tie-
teenalan tutkijat ovat voineet vaihtaa ajatuksia sekä järjestää seminaare-
ja ja keskustelutilaisuuksia. Myös tieteellisten julkaisujen toimittaminen
erillään yliopistoista ja laitoksista on edistänyt tätä vuoropuhelua. Toi-

saalta seuratoiminta on tukenut myös uusien tieteenalojen kehitystä, kun se on tapahtunut yliopistojen tiedekunta- ja laitosrakenteen ulkopuolella. Erityisesti se on tukenut keskustelua tieteenalojen rajapinnoilla ja tarjonnut sille valtakunnallisia foorumeita.

Seurojen valtakunnallisena yhteistyöelimenä TSV puolestaan on tukenut seurojen julkaisu- ja vaihtotoimintaa, monitieteistä ja tieteiden välistä vuoropuhelua sekä tieteestä tiedottamista paitsi tutkijoille myös tutkimuksesta kiinnostuneelle suurelle yleisölle. Tunnetuin toimintatapa tällä saralla lienee Tieteen päivät, jotka joka toinen vuosi keräävät tuhatpäisen yleisön kuulemaan temaattisesti rakennettuja kokonaisuuksia ajankohtaisista tieteellisistä kysymyksistä.

Monien seurojen toimintaan kuuluu olennaisena osana myös oman tieteenalan ajankohtaisten kysymysten ja tutkimustulosten tarjoaminen alasta kiinnostuneille tieteen harrastajille. Vaikka tieteellisten seurojen luonteeseen kuuluu, että niiden johtotehtävissä toimii aktiivisia tieteenharjoittajia sekä yliopistojen ja tutkimuslaitosten tunnustettuja ja ansioituneita tutkijoita, on kuitenkin niistä monille luonteenomaista tutkimustiedon välittäminen myös muille kuin tieteen ammattilaisille. Siten ne ovat omalta osaltaan edistämässä faktopohjaista yhteiskunnallista keskustelua myös varsinaisten tiedeorganisaatioiden ulkopuolella.

Riippumattomuus TSV:n toiminnan keskeisenä arvona heijastuu monissa tiedeyhteisön yhteisissä tehtävissä. Valtuuskunnan yhteydessä jo pitkään toimineet tutkimuseettinen neuvottelukunta ja tiedonjulkaisemisen neuvottelukunta ovat saaneet rinnalleen Julkaisufoorumin ja Avoimen tieteen koordinaation. Julkaisufoorumin keskeinen alkusysäys oli julkaisujen laadun liittäminen yliopistojen rahanjakomalliin julkaisumäärien rinnalle, mutta se on laajentunut yleisemminkin käyte-

Kuva: Sonja Holopainen.

tyksi mittariksi julkaisujen laadun arvioinnissa. Keskustelua mallin soveltamisesta muihin kuin yliopistojen julkaisutoiminnan kokonaisuuksiin on syytä jatkaa; yksittäisten tutkijoiden arviointiin liittynyt kritiikki on ollut aiheellista.

Avoimen tieteen keskeisiä kysymyksiä ovat julkaisujen avoin saatavuus ja saavutettavuus (*Open access*), mutta myös siihen kytkeytyvät monet kysymykset tutkijoiden eettisestä arvioinnista, urapolkujen kriteerien läpinäkyvyydestä sekä muista tieteen ja tutkimuksen menettely- ja työta-voista ja niiden kestävästä kehityksestä.

Pöllölän kiinteistön ylläpidosta on päästy laajojen periaatteellisten tiedekysymysten äärelle.

ULLA-MAIJA FORSBERG

Kirjoittaja on professori, Kotimaisten kielten keskuksen johtaja ja Tieteellisten seurain valtuuskunnan hallituksen puheenjohtaja.